

ULKOMAISEN KIRJALLISUUDEN TARKASTELUA GRANSKNING AV UTLÄNDSKA LITTERATUR

Toimittaja — Redaktör: Jukka Huopaniemi

MICHEL AMELLER: *Les questions instrument du contrôle parlementaire*, Pichon & Durand-Auzias, Pariisi 1964. 227 s.

Aihepiiri on tarjonnut oivallisen lähtökohdan ajattelutavalle, jonka Georges Burdeau — teoksen esipuheen kirjoittaja — kiteyttää sanoiksi seuraavasti: »Heidän (parlamentin jäsenten) normaali tehtävänsä ei ole yrittää kaataa hallitus vaan auttaa sitä. Ehdoton hyväksyminen ei ole tämän kannatuksen paras muoto.» Ameller itse korostaa kirjan johdannossa kaavan »parlamentti säätää lait, hallitus panee ne toimeen» vanhentuneen sikäli, että nykyään parlamentti myös valvoo hallitusta, ja valvontamahdollisuuksien ulottuvuus on tämän päivän parlamentin voimakkuuden mitta.

Ameller'n teos jakautuu varsinaisesti kahteen osaan: kirjallisiin kysymyksiin ja suullisiin kysymyksiin. Näiden osien lisäksi teokseen kuuluu tiivistelmä, jossa käsitellään useita parlamentaarisen hallitustavan valinnoita maita, mm. Suomea lyhyesti.

Kirjallisten kysymysten historia on verrattain lyhyt, sillä tämä hallitusta koskeva valvontamuoto vahvistettiin edustajakamaria varten vasta vuonna 1909 ja senaattia varten kaksi vuotta myöhemmin. Ameller toteaa, että kirjalliset kysymykset eivät ole syntyneet tavanomaista tietä käytännön vahvistuessa vähitellen säännöiksi, vaan kirjalliset kysymykset ovat syntyneet muodollisilla päätöksillä, jotka aluksi ovat rajoittuneet vain joihinkin periaatteisiin. Näistä periaatteista on pitkän ja usein haparoivan kehityksen kautta tullut monimutkainen järjestelmä, joka pyrkii saattamaan sopusointuun parlamentin ja hallituksen jäsenten vastakkaiset edut ja joka kuuluu tärkeänä osana parlamentin toimintaan. Kirjallisten kysymysten ja niiden vastausten muodollista käsittelyjärjestystä sekä kysymysten merkitystä tarkastelevat luvut ovat itseohjeutetusti saaneet teoksessa keskeisen aseman ja sen mukaisen suurimman sivumäärän. Asian luonteeseen

kuuluva tilasto esitetään tekstin joukossa, mikä yhtäjaksoisen lukemisen kannalta onkin edullista.

Teoksen toisessa, suullisia kysymyksiä käsittelevässä osassa Ameller toteaa, että vuoden 1875 perustuslakia pidetään ko. valvontajärjestelmän alkuna. Järjestelmän erikoispiirteet kunkin tasavallan aikana käsitellään kirjassa yksityiskohtaisesti, ja samalla tulee esitettyksi järjestelmän kehitys.

Ameller'n teos on sangen yksityiskohtainen, oivallisesti jäsennelty sekä tiedoiltaan verrattain tuore. — I. J.

ALASTAIR BUCHAN: *Nato in the 1960's. The Implications of Interdependence*. Rev. Ed. Chatto and Windus. Ltd London 1963, 179 s.

Tekijä toteaa, että NATO:n nykyiset ongelmat ovat yhtä paljon poliittisia ja taloudellisia kuin sotilaallisiaakin, mutta rajoittaa kuitenkin tarkastelunsa turvallisuuspoliittisiin kysymyksiin. Keskeisenä tarkastelun kohteena on toisistaan riippuvuuden ilmiö 1960-luvun NATO:ssa. Tämän riippuvuussuhteen otaksutaan jatkuvan kaikkien liittolaisten välisenä pikemminkin kuin eräänlaisena yhtiötoveruutena yhdistyneen Euroopan ja Yhdysvaltain välillä.

Buchan aloittaa Neuvostoliiton ulkopolitiikan keinojen ja päämäärien selvittelyllä. Näin siksi, että Neuvostoliiton muodostaman uhan torjumisen katsotaan yhä olevan liiton ensisijainen tehtävä. Neuvostoliiton sotilaallinen voima on kasvanut suuresti viime vuosina sekä ydinaseiden käyttöönoton että tavanomaisen aseistuksen paranemisen seurauksena. Tämän johdosta Neuvostoliiton ulkopolitiikan keinot ovat lisääntyneet: jos kansainvälinen ilmapiiri pysyy lämpimänä, Neuvostoliiton lännelle julistama taloudellinen kilpailu tulee olemaan ensi sijalla, mikäli ilmapiiri synkkenee, sotilaallisen voiman kaikki välineet ovat heti käytettävissä kuten Berliinin kriisi osoitti. Tekijä näkee Neuvostoliit-

tolla olevan kaksi välitöntä tavoitetta. Ensimmäinen on Atlantin liiton maiden eristäminen Aasian, Afrikan ja latalalaisen Amerikan kehittyvistä valtioista. Toinen on itse Atlantin yhteisön hajottaminen. Neuvostoliitto saavuttaisi merkittävän ulkopoliittisen voiton, jos taloudellisesti yhtyneestä Euroopasta tulisi Yhdysvalloista riippumaton suurvallta, jolla olisi oma ulko- ja turvallisuuspolitiikkansa tai jos Yhdysvallat pitäisi Euroopan puolustamisen riskiä liian suurena.

Käsitellessään 1960-luvun sotilaallisia vaatimuksia Buchan toteaa, että Atlantin liitolla on oltava määrätietoiset poliittiset päämäärät. Muussa tapauksessa NATO:n merkitys vähenee ja sen strateginen ja sotilaallinen suunnittelu tulee olemaan »kädessä suuhun» elämistä.

Buchan päätyy suosittelemaan huomattavia muutoksia mm. NATO:n neuvoston, sihteeristön, esikuntien ym. organisaatioon. Uudelleen organisointi parantaisi merkittäväällä tavalla liiton yhtenäisyyttä ja tehokkuutta. Kysymystä ydinasekontrollista ei myöskään voida ratkaista ilman organisaation vahvistamista. Tässä yhteydessä kirjoittaja tekee merkittävän taktillisia ydinaseita koskevan ehdotuksen. Hänen mielestään ei nimittäin ole järkevää vaatia, että näitä aseita voidaan käyttää vain Yhdysvaltain presidentin suostumuksella. Ko. aseiden pelotusvoima olisi kenties tehokkaimmillaan, kun jokin muu elin voisi sallia taktillisten ydinaseiden käytön Eurooppaa vastaan suunnatun hyökkäyksen sattuessa.

Buchanin teoksen johtopäätelmät voidaan pelkistää yhteen lauseeseen: Ydinohjusten aikakaudella strategia ja politiikka ovat erotamattomat. — K. R.

WILLIAM B. FRIEDLAND ja CARL G. ROSEBERG, JR. (toim.) Afrikan Socialism. Stanford University Press, Stanford, 1964.

Teoksessa kaksitoista asiantuntijaa lyhyissä ja varsin tiivistetyissä puheenvuoroissa tarkastelee »afrikkalaista sosialismia» tai »socialismia Afrikassa» — kumpaan näistä kehitys lopullisesti johtaa, ei ole vielä varmaa. Koska kirjoittajat edustavat eri aloja ja näkemyksiä Fabian Societystä ja neuvostoliittolaisesta Afrikan-asiantuntijasta aina »normaaleihin» valtio- ja taloustieteilijöihin ja sanomalehtimiehiin, valottaa se tietään etsivän Afrikan pulmia monelta taholta, mutta erikoisesti Afrikan sosialististen valtioiden osalta.

Maanosan laajuudesta ja sen väestön roduillisesta, kielellisestä ja sivistyksellisestä heterogeenisyydestä sekä Afrikan valtioiden nuoresta itsenäisyydestä johtuu, että ei edes pan-afrikkalainen liike vielä ole löytänyt lo-

pullista linjaansa, vielä vähemmän ulkopuolista alkuperää oleva sosialismi. Vaikka jokainen uusi valtio vielä kamppailee kansallisen identtisyiden ja koheesion luomiseksi ja väestönsä aineellisten ja henkisten edellytysten parantamiseksi, tapahtuu se yleensä eri muodoin eri valtioissa. Yhteistä näille »have not»-maille on kiire mahdollisimman nopeasti saavuttaa länsimainen elintaso, tapahtuipa se klassillista kapitalistista tietä seuraten tai sitten sosialistisia oppeja soveltaen, kuten Ghannassa, Guineassa, Malissa ja Tanganjikassa.

Näissä maissa on havaittavissa tiettyjä yhteisiä piirteitä afrikkalaisessa sosialismissa; kysymys ei niinkään ole tulojaosta kuin ylipäänsä tulon hankkimisesta, ei luokkaristiriidoista, vaan luokkajärjestelmän syntyminen ehkäisemisestä, ei kohtuullisen työpalkan turvaamisesta työläisille vaan heidän opettamisestaan tekemään yleensä työtä. Sosialismi on Afrikassa pragmaattista. Ideologia on saanut luvan seurata perästä, ensin on Afrikan sosialististen johtajien mielestä turvattava taloudellinen ja yhteiskunnallinen kehitys — jos kehityspäätömiä ei muodostu yksityiskapitalistista tietä, tarttuu valtio asiain kulkuun ja lopputulosta voi sitten kutsua vaikka sosialismiksi.

Teoksen lähes satakunta viimeistä sivua sisältävät liitteinä Afrikan sosialististen johtajien ohjelmaluontoisia kirjoituksia, jotka omalta osaltaan kuvastavat niitä vaikeuksia, joita heimoasteelta nykyaikaiseksi suvereeniksi — sosialistiseksi — valtioksi muuttaminen tuo tullessaan. — Kokonaisuudessaan teos on varsin elävä ja informatiivinen katsaus »afrikkalaiseen sosialismiin». PAOK.

J. EDWARD GERALD: The Social Responsibility of The Press. Minneapolis 1963.

»Siellä, missä lehdistö on vapaa jokainen ihminen kykenee sitä lukemaan, on kaikki turvassa.» Tämä Jeffersonin puoleltoista vuosisadan takainen lausuma on Minnesotan yliopiston sanomalehtiopin professorin J. Edward Geraldin yhtenä lähtökohtana hänen lehdistön, TV:n, radion ja kustantajien sosiaalista vastuuta käsittelevässä tutkimuksessaan. Professori Gerald pohjaa tutkimuksensa siihen näkemykseen, että joukkotiedotusvälineet ovat sosiaalisia instituutioita ja sosiaalisen kysynnän tuotetta.

Erityisen ajankohtaiseksi kirjan tekee suomalaisen kannalta maassamme parhaillaan käytävä keskustelu televisio-organisaation suuntaviivoista. Gerald osoittaa taulukoiden avulla eri tiedotusvälineiden riippuvuuden toisistaan mm. ilmoituskannan muutosten mukaan. Viimeisin numerotieto esimerkiksi ilmoitustulojen jakaantumasta on vuodelta

1961. Sen mukaan sanomalehdistön osuus oli 30.2 prosenttia, aikakauslehdistön 7.7, radion 5.9 ja television 13.9 sekä ryhmän muut 42.3 prosenttia. Vuonna 1949 vastaavat luvut olivat: sanomalehdistö 36.6, aikakauslehdistö 9.5, radio 12.2, televisio 1.2 ja ryhmä muut 40.5. Näistäkin numeroista havaitaan hyvin se muutosprosessi, jonka alaisena joukkotiedotusvälineet ovat Yhdysvalloissa. Tätä tukee osaltaan myös se, että esillä olevan tutkimuksen mukaan vuonna 1909 siellä oli kokonaista 837 lehteä enemmän kuin vuonna 1962. Jäljellejääneiden painosmäärät ja sivuluvut ovat tietenkin nousseet.

Gerald päätyy suosittamaan Amerikkaan Englannissa vuonna 1953 perustetun lehdistön yleisneuvoston (The General Council of The Press) kaltaisen organisaation luomista. Tällaisen neuvoston tulisi pyrkiä vaalimaan lehdistön perinteellistä vapautta, mutta sen tulisi ottaa huomioon nykyaikaisen yhteiskunnan vaatima vastuu. Gerald pitää joukkotiedotustoimintaa yhtenä normaalina teollisuuden haarana.

Geraldin tutkimuksen hyviä puolia ovat selvyys ja ajankohtaisuus. Kovin syvällisiä tuloksia siitä ei löydy, mutta se antaa läpileikkauksen tiedotusvälineistön vastuuta koskevista ongelmista. Oleellisia kysymyksiä ovat tällöin mm. mahdollisimman suuren levikin aikaansaaminen ja ilmoituskannan kasvattaminen.

Geraldin tutkimuksen heikkoutena voitaneen pitää liiallisia suoria lainauksia käytännön lehti-, radio- ja televisioasiantuntijoiden puheista ja lausunnoista. Nämä tuskin ovat vastuun ongelmia käsitellessään voineet asennoitua puolueettomasti johtaessaan tai omistaessaan tämän alan yrityksiä. Kirjan luettavuutta nämä eivät tietenkään vähennä, vaan päinvastoin tekevät sen melko eloiseksi. Toisena pienoisenä epäasiallisuutena pitäisin teoksen loppuvaiheessa suhteellisen laajasti käsiteltyä tiedotusalan henkilöiden koulutusta ja järjestötoimintaa, vaikka myös näillä tekijöillä on oma vaikutuksensa vapaus ja vastuu-ongelman ratkaisemisessa. — J. M.

THIERRY GODECHOT: *Le parti démocrate-chrétien italien*, Pichon & Durand-Auzias, Paris 1964. 303 s.

Vaikka Italian kristillis-demokraattinen puolue tunnetaankin tällä nimellä vasta vuodesta 1945 lähtien, puolueen ideologia pohjautuu sangen kauaksi menneisyyteen. Kristillisestä demokratiasta on Italiassa puhuttu vuodesta 1889 lähtien, jolloin sai Pisan yliopiston professorin Giuseppe Toniolon perustamana alkunsa l'Unione Cattolica per gli studi sociali. Sen ohjelma oli nykyaikaisesti katsoten hyvin kohtuullinen.

Kriisien ja muutosten maailma

Joukko tunnettuja kommentaattoreita tarkastelee poliittista tilannetta maapallon eri polttopisteissä.

10/13 mk

Wolfgang Leonhard

VALLANKUMOUS KARKOTTAA LAPSENSA

13/17 mk

Tunnetun ex-kommunistin maailmankuulu poliittinen muistelmateos.

GUMMERUS

Ensimmäinen maailmansota päättyi Italian kohdalla voitokkaasti, mutta maassa vallitsi tappiomieliala. Vieraisi tuntemiensa aatteiden puolesta taistelleet talonpojat vaativat maata, sotatarviketehtaiden työntekijöitä uhkasi hyvien tulojen jälkeen työttömyys ja armeija oli tyytymätön voiton tuloksiin. Teollisuuden, pankkien ja kaupan johdon taholla pelättiin yleisen tyytymättömyyden aiheuttamaa seikkailuhenkeä ja oltiin valmiit hyväksymään millainen puolue tahansa, joka säilyttäisi järjestyksen maassa.

Tällaisissa olosuhteissa syntyi Il Partito popolare, jonka vaiheita Godechot seuraa tarkoin, sillä se ennakoii Italian kristillisdemokraattista puoluetta. Il Partito popolare oli kuitenkin liian harvoihin käsiin keskittyneen johtonsa takia heikko eikä kestänyt Mussolinin luomaa järjestelmää. Mussolinin »vastapainoksi» maahan jäi vain yksi suuri kansallinen järjestö, l'Azione cattolica. L'Azione cattolica merkitys tulevan kristillis-demokraattisen puolueen pohjana on niin suuri, että tekijä omistaa huomattavan tilan teok-

sestaan järjestön ja sen Italian kaikkein pienimpiinkin kyliin ulottaman toiminnan tarkasteluun.

Godechot'n kuvaus, joka käsittelee itse kristillis-demokraattista puoluetta, on erittäin hyvin jäsenneily ja tyhjentävä. Teos lie-nee perusteellisin Italian ulkopuolella laadi-tuista uusista kristillisdemokraattista puo-luetta tarkastelevista tutkimuksista. Puolueen nykyinen ideologia esitetään yksityiskohtai-sesti. Samoin käsitellään puolueen organisaatio ja puoluetta tukevat järjestöt. Puolueen jäsenen ja muiden valitsijain keskuudessa suoritettujen tutkimusten perusteella Godechot esittää valitsijakunnan sosiaalisen ja taloudellisen rakenteen sekä näissä todettavat suuntaa osoittavat muutokset.

Lopuksi Godechot tarkastelee kristillis-demokraattisen puolueen osallistumista Italian poliittiseen elämään toisen maailman-sodan jälkeen. Puolueen sisäisille jakautu-mille ja ministerikriiseille tekijä osoittaa huomiota aivan teoksensa päätteeksi. Godechot'n esitys Italian/kristillis-demokraatti-sesta puolueesta ei ole pelkkä puoluekuvaus, vaan se antaa lukijalle myös kokonaiskuvan Italian uusimmasta historiasta, jossa kaik-kiällä näkyy maalle tunnusomainen kirkon ja maallisen vallan voimainmittely. — I. J.

JOHN N. HAZARD: *The Soviet System of Government*. Third Edition. The University of Chicago Press 1964. 282 s.

Professor Hazards analys av det sovjetiska regeringssystemet är av stort intresse därigenom, att han västär särskild uppmärksamhet vid de nya utvecklingslinjer som man kunnat lägga märke till under de senaste åren och som i vissa hänseenden förändrat den traditionella bilden av landets politiska struktur. Dessa drag är värda att närmare undersökas, betonar författaren, även om han samtidigt är angelägen om att framhålla, att ingenting tyder på någon växande förståelse i Sovjetunionen för demokrati i västerländsk bemärkelse. Hans utgångspunkt är en strävan att i realiteten fastställa de politiska institutionernas karaktär och särdrag hellre än att helt förneka existensen av dylika institutioner. I detta syfte tillämpas en komparativ metod, närmast i form av en jämförelse av likalydande termer och begrepp i Sovjetunionen och i de västliga demokratierna.

Hazards framställning kunde kanske betecknas mera som en diskussion än som en beskrivning och förklaring i egentlig mening. Konklusionerna förefaller inte alltid till-

räckligt väl underbyggda och verkar ibland något ytliga. Samtidigt finner man i boken många stimulerande och i ny form framlagda synpunkter såsom t.ex. beträffande de »motvikter» (counterweights), som avser att motverka möjligheten av en småningom skeende övergång från sovjetisk till västerländsk politisk struktur. Det centrala blir härvid frågor som den officiellt fastslagna tolkningen av det historiska skeendet, partidisciplinen, begränsningarna i fråga om intressegrup-pernas politiska makt och i fråga om möjligheterna att i tryck framföra en organiserad avvikande åsikt ävensom andra omständigheter av likartad karaktär. Oberoende av svårigheterna att förändra systemet tror dock Hazard på en växande betydelse för det nya intellektuella toppskiktet, vars ställning uppenbarligen bedömes helt olika i Sovjetunionen och i Kina, där teorin om det arbetande folkets prioriterade position i förhållande till andra samhällsklasser förefaller att ha ett starkare fotfäste. — G. v. B.

WALTER STAHL (toim.) *The Politics of Postwar Germany*. Published for Atlantik-Brücke by Frederick A. Praeger. New York 1963. xv + 480 s.

Saksassakin osataan nykyään kirjoittaa sujuvasti. Atlantik-Brücke, syksyllä 1951 perustettu »saksalais-amerikkalainen yhdistys», on todella virittänyt tämän julkaisunsa ulkomaista lukijakuntaa varten. Teos pyrkii analysoimaan »kuinka lujasti demokratia on juurtunut Saksaan». Kirja käsittelee liittotasavaltaa, vaikka Saksaa ovatkin parissa kartassa länsi- ja itävyöhyke sekä Puolan ja Neuvostoliiton hallinnassa olevat alueet. Yhteen on koottu 24 tutkijan tai lehtimiehen kirjoituksia sekä mm. oikeusministeriön raportti natsirikollisten saattamisesta syytteen ja yleisön osastoista leikattuja kirjoituksia. I osa kuvaa kehitystä 1945—62, II osa aikaisempaa historiaa, III osa nykyisiä saksalaisia, IV osa politiikan ajankohtaisuuksia, esimerkiksi natsien kohtaloita, Eichmannin tapausta ja nuorison suhtautumista politiikkaan, sekä V osa saksalaisten suhtautumista ulkomaailmaan. Näissä puitteissa ei saada tieteellisesti perusteltua vastausta kirjan pääkysymykseen, mutta huomion ansaitsevat monet yksityiset kirjoitukset, esim. Kurt L. Shellin analyysi Berliinistä ja Michael Freundin 36-sivuinen katsaus Saksan historiaan. Koko kirja antaa helppoa muodossa asiatietoja, ja se on kelpo esimerkki maan ulkomaisen tiedotustoiminnan hoitamisesta. — P. P.